

Betänkandet Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88)

Remiss från Justitiedepartementet
Remisstid den 14 april 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Anders Österberg

Sammanfattning av ärendet

Säkerhetsskydd avser skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Den som genom en anställning eller på något annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas.

För att stärka regleringen på personalsäkerhetsområdet samt för att ge verksamhetsutövare tydliga förutsättningar för sitt säkerhetsskyddsarbete och öka rättssäkerheten och förutsebarheten för såväl enskilda som verksamhetsutövare har *Utredningen om en förbättrad process för säkerhetsprövningar* haft i uppdrag att se över och föreslå förändringar av processen för säkerhetsprövningar och att utreda i huvudsak fyra områden.

- Överväga vilka uppgifter som ska ingå i underlaget vid en säkerhetsprövning och föreslå vilka krav som ska ställas på underlaget.
- Bedöma om det bör finnas en möjlighet enligt säkerhetsskyddslagen att överklaga ett säkerhetsprövningsbeslut.
- Analysera vilka ytterligare möjligheter som bör finnas att stänga av en statligt anställd när hen inte längre godkänns vid säkerhetsprövningen.
- Lämna nödvändiga författningsförslag inom respektive område.

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Säkerhetsprövningar- nya regler (SOU 2024:88)* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är positivt till en tydligare reglering i lag för säkerhetsskyddsområdet och säkerhetsprövningar eftersom det främjar förutsägbarheten och rättssäkerheten.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Liksom stadsledningskontoret anför så välkomnar jag en tydligare reglering i lag för säkerhetsskyddsområdet och säkerhetsprövningar då det främjar förutsägbarheten och rättssäkerheten.

Jag tillstyrker förslaget att en grundutredning ska avse en utredning om personliga förhållanden av betydelse för säkerhetsprövningen samt att det i säkerhetsskyddslagen ska definieras vilka personliga förhållanden som normalt bör omfattas av en grundutredning. Likt stadsledningskontoret anser jag dock att utredningen bör tydliggöra grundutredningens omfattning när säkerhetsklass inte är aktuellt.

Förslaget om att det vid säkerhetsprövningen ska göras en samlad bedömning av om den prövade kan anses lämplig från säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten tillstyrks. Även förslaget att den samlade bedömningen ska innefatta en bedömning av om den prövade kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och en bedömning av om den prövade kan antas vara i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt tillstyrks. Den demokratiska rätten att yttra sig bör beaktas i samband med bedömningen av övriga omständigheter.

Vidare tillstyrker jag förslaget att om en myndighet har det bestämmande inflytandet över den prövades lämplighet från en säkerhetssynpunkt är det istället den myndigheten som gör den samlade bedömningen, och alltså inte enbart den slutliga bedömningen.

Jag välkomnar förtydligandet om att den samlade bedömningen och den slutgiltiga bedömningen utmynnar i ett säkerhetsprövningsbeslut samt förslaget att endast den som vid en säkerhetsprövning har bedömts lämplig från en säkerhetssynpunkt och har tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd samt behöver uppgifterna eller annan tillgång till verksamheten för att kunna utföra sitt arbete är behörig att delta i säkerhetskänslig verksamhet.

Möjligheten till överprövning av ett nekat säkerhetsprövningsbeslut tillstyrks, trots att utredningen inte haft möjlighet att fullt ut utreda frågan om överprövningsinstansen och dess regler och förslaget inte kan genomföras förrän så skett. Dock vill jag, likt stadsledningskontoret, anför att till följd av att verksamhetsutövare ska utgöra part i frågan om ett nekat säkerhetsprövningsbeslut även i förhållande till prövade i

säkerhetskyddsavtal, kommer överprövningsmöjligheten vara särskilt omfattande och resurskrävande för de aktörerna.

Avslutningsvis tillstyrker jag utredningens förslag om motiveringsskyldighet.

Stockholm den 26 mars 2025

Anders Österberg

Bilaga

Remiss - Betänkandet Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88), KS
2025/107-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

För att stärka regleringen på personalsäkerhetsområdet samt för att ge verksamhetsutövare tydliga förutsättningar för sitt säkerhetsskyddsarbete och öka rättssäkerheten och förutsebarheten för såväl enskilda som verksamhetsutövare har *Utredningen om en förbättrad process för säkerhetsprövningar* haft i uppdrag att se över och föreslå förändringar av processen för säkerhetsprövningar och att utreda i huvudsak fyra områden.

- Överväga vilka uppgifter som ska ingå i underlaget vid en säkerhetsprövning och föreslå vilka krav som ska ställas på underlaget.
- Bedöma om det bör finnas en möjlighet enligt säkerhetsskyddslagen att överklaga ett säkerhetsprövningsbeslut.
- Analysera vilka ytterligare möjligheter som bör finnas att stänga av en statligt anställd när hen inte längre godkänns vid säkerhetsprövningen.
- Lämna nödvändiga författningsförslag inom respektive område.

7.5.1 Behov av en mer uttömmande reglering

En säkerhetsprövning ska göras innan en anställning eller ett annat deltagande i säkerhetskänslig verksamhet påbörjas och ska innefatta en grundutredning och som huvudregel en registerkontroll samt i vissa fall en särskild personutredning.

Utredningen föreslår att en grundutredning ska avse en utredning om personliga förhållanden av betydelse för säkerhetsprövningen samt att det i säkerhetsskyddslagen ska definieras vilka personliga förhållanden som normalt bör omfattas av en grundutredning:

- brottslighet,
- samröre med kriminella, kriminella nätverk, terroristorganisationer, extremistiska rörelser eller extremister,
- ekonomiska förhållanden,
- anknytning till utlandet,
- missbruk,
- hälsotillstånd,
- samarbetsvilja, felaktig eller bristande information, och
- andra i säkerhetshänseende relevanta omständigheter.

7.6.2 Helhetsbedömning

Vid säkerhetsprövningen ska det göras en helhetsbedömning av den som ska provas, vilket inte uttryckligen framkommer av säkerhetsskyddslagens nuvarande reglering. Utredningen anser att detta bör tydliggöras i lagen.

Vid utredningsarbetet har därutöver framkommit att det finns ett behov av att i säkerhetsskyddslagen klargöra vad helhetsbedömningen ska avse och vilka bedömningar som ska göras vid säkerhetsprövningen.

Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse i säkerhetsskyddslagen om att det vid säkerhetsprövningen ska göras en samlad bedömning av om den prövade kan anses lämplig från säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. Av den föreslagna bestämmelsen framgår vidare att den samlade bedömningen ska innefatta en bedömning av om den prövade kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i säkerhetsskyddslagen och en bedömning av om den prövade kan antas vara i övrigt pålitlig från säkerhetssynpunkt.

7.6.3 Definitionen av personalsäkerhet

Utredningen föreslår att definitionen av personalsäkerhet i säkerhetsskyddslagen ändras så att det anges att personalsäkerhet ska förebygga att personer som inte är lämpliga från säkerhetssynpunkt deltar i en verksamhet där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller i en verksamhet som av någon annan anledning är säkerhetskänslig. Begreppet *pålitlig från säkerhetssynpunkt* har ersatts av begreppet *lämplig från säkerhetssynpunkt*.

Utredningen konstaterar att den samlade bedömningen innebär ett ställningstagande och ett säkerhetsprövningsbeslut.

7.7 Behörighet att medverka i säkerhetskänslig verksamhet

I utredningen föreslås även ett förtydligande om att behörig att få del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller tillgång till säkerhetskänslig verksamhet i övrigt endast ska vara den som vid en säkerhetsprövning har bedömts lämplig från säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. Det bör tydliggöras att den samlade lämplighetsbedömningen ska ha skett vid en säkerhetsprövning. Regleringen om att personen ska ha tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd, och behöver uppgifterna eller annan tillgång till verksamheten för att kunna utföra sitt arbete eller på annat sätt medverka i den, föreslås överföras oförändrad från säkerhetsskyddsförordningen.

8.2.3 Vem som fattar säkerhetsprövningsbeslut

Säkerhetsskyddslagens reglering ändras så att det anges att om en myndighet har det bestämmande inflytandet över den prövades lämplighet från säkerhetssynpunkt att delta i säkerhetskänslig verksamhet hos en enskild verksamhetsutövare, är det i stället myndigheten som gör den samlade bedömningen, och alltså inte enbart den slutliga bedömningen.

Det införs också en ny bestämmelse i säkerhetsskyddslagen om att den samlade bedömningen ska göras av verksamhetsutövaren vid säkerhetsprövning enligt ett säkerhetsskyddsavtal, om inte annat följer av andra bestämmelser i lagen.

8.3.3 Motivering av säkerhetsprövningsbeslut

Det införs en ny bestämmelse i säkerhetsskyddslagen om motivering av säkerhetsprövningsbeslut enligt följande.

Ett säkerhetsprövningsbeslut till nackdel för den prövade ska innehålla en klargörande motivering med uppgifter om vilka omständigheter som har varit avgörande för beslutsfattarens ställningstagande.

En motivering får helt eller delvis utelämnas, om

1. det är nödvändigt med hänsyn till Sveriges säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något annat jämförbart förhållande,
2. det finns ett befogat intresse av att förhindra att metoder för säkerhetsprövning röjs, eller
3. det finns skäl att skydda anonymitet hos någon som lämnat uppgifter i säkerhetsprövningen.

En motivering får även utelämnas om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart.

Om motiveringen har utelämnats ska beslutsfattaren om möjligt ge en motivering i efterhand, om den säkerhetsprövade begär det och det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt.

10.4 Ska säkerhetsprövningsbeslut få överklagas?

Säkerhetsskyddslagens reglering om överklagandeförbud ändras och det införs en regel om att ett säkerhetsprövningsbeslut som rör en arbetstagare anställd hos verksamhetsutövaren eller en aktör som har ett säkerhetsskyddsavtal med en verksamhetsutövare, får överklagas av arbetstagaren.

Det införs även en regel i säkerhetsskyddslagen om att motpart är den som fattat säkerhetsprövningsbeslutet.

Utredningens bedömning: Förslaget kan inte genomföras förrän frågorna om överinstans och regler för en sådan instans är till fullo utredda.

Övervägande skäl talar för en möjlighet till överprövning av säkerhetsprövningsbeslut som rör arbetstagare. Förslaget om en överklagandemöjlighet förutsätter dock att det finns en överprövningsinstans och regler för handläggningen hos den instansen. Utredningen har inte haft möjlighet att, inom ramen för den utredningstid och de resurser som stått till förfogande för utredningen, fullt ut utreda frågan om överprövningsinstansen och dess regler. Förslaget kan således inte genomföras förrän så skett.

Därutöver lämnas förslag om att det i säkerhetsskyddslagen ska införas underrättelseskyldighet för beslutsfattaren.

Slutligen lämnar utredningen också utkast till lag och förordning om handläggning hos överklagande nämnd för säkerhetsprövningsbeslut. Förslag på när förslagen kan

träda i kraft kan inte lämnas förrän ytterligare frågor om överprövningsprocessens utformning utretts.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Säkerhetsskyddslagen (2018:585) gäller för den som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd, så kallad säkerhetskänslig verksamhet. Stockholms stad utgör verksamhetsutövare och omfattas därmed av säkerhetsskyddslagen. En säkerhetsskyddsåtgärd under säkerhetsskyddslagen när personalsäkerhet. Säkerhetsskyddslagen reglerar att den som genom anställning eller på annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet ska säkerhetsprövas.

Stockholm stad har idag en etablerad process för genomförandet av säkerhetsprövningar i stadens olika verksamheter och de konkreta förslag som presenteras i utredningen innebär ingen större förändring för den processen.

Stadsledningskontoret välkomnar tydligare reglering i lag för säkerhetsskyddsområdet och säkerhetsprövningar då det främjar förutsägbarheten och rättssäkerheten.

Stadsledningskontoret anser att nuvarande reglering avseende grundutredningens omfattning är otydligt och förtydligande om vad grundutredningen ska utreda avseende personliga förhållanden välkomnas. Stadsledningskontoret anser däremot att utredningen i de flesta fall resonerar om säkerhetsprövningar som omfattas av säkerhetsklass. Då många skyddsvärden kan antas ge en konsekvens med ringa skada på Sveriges säkerhet, vilket kräver en säkerhetsprövning utan inplacering så bör utredningen tydliggöra grundutredningens omfattning särskilt när säkerhetsklass inte är aktuellt.

Stadsledningskontoret upplever att det i utredningen i förhållande till olika personella förhållanden som exempelvis brottslighet, ekonomiska förhållanden och samröre med kriminella växlas mellan orden utreda, inhämta och fråga. Stadsledningskontoret önskar därför ett förtydligande om vad som menas med att utreda och vill i sammanhanget lyfta att det är viktigt att kunna bekräfta den information som framkommer vid en säkerhetsprövningsintervju. Detta även i fall utan upprättande av registerkontroll som vid en säkerhetsprövning utan inplacering. I övrigt tillstyrker stadsledningskontoret förslaget om vilka personliga förhållanden som grundutredningen bör omfatta.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om att det ska göras en samlad bedömning av den prövades lämplighet från en säkerhetssynpunkt för att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. Dessutom tillstyrks att om en myndighet har det bestämmande inflytandet över den prövades lämplighet från en säkerhetssynpunkt är det istället den myndigheten som gör den samlade bedömningen, och alltså inte enbart den slutliga bedömningen.

Vidare tillstyrks att endast den som vid en säkerhetsprövning har bedömts lämplig från en säkerhetssynpunkt och har tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd samt behöver uppgifterna eller annan tillgång till verksamheten för att kunna utföra sitt arbete är behörig att delta i säkerhetskänslig verksamhet. Stadsledningskontoret välkomnar också förtydligande om att den samlade bedömningen och den slutgiltiga bedömningen utmynnar i ett säkerhetsprövningsbeslut.

Det utredningen föreslår avseende möjligheten att överpröva ett säkerhetsprövningsbeslut är inte färdigutredd och svårt att ta ställning till utan att en överprövningsinstans med processrättsliga regler har föreslagits i sin helhet. Vad som är tydligt med hänsyn till art 6.1 Europakonventionen och den enskildas rätt att få beslut prövade är att det ska finnas en möjlighet för den enskilde att få ett nekat säkerhetsprövningsbeslut prövad. Särskilt i fall där indirekt prövning av nekat säkerhetsprövningsbeslut inte är möjlig, som exempelvis när beslutet om godkänd säkerhetsprövning inte fattas direkt av arbetsgivaren. Stadsledningskontoret tillstyrker därför förslaget om möjligheten till överprövning av ett nekat säkerhetsprövningsbeslut.

Emellertid vill Stadsledningskontoret lyfta det i gällande rätt extensiva behovet av tecknande av säkerhetsskyddsavtal för kommuner i Sverige och andra större organisationer som är skyldiga att upprätta säkerhetsskyddsavtal vid exponering av skyddsvärden. Till följd av att verksamhetsutövare ska utgöra part i frågan om ett nekat säkerhetsprövningsbeslut även i förhållande till prövade i säkerhetsskyddsavtal, kommer överprövningsmöjligheten vara särskilt omfattande och resurskrävande för de aktörerna.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag om motiveringsskyldighet. Däremot uppmärksammar stadsledningskontoret att motiveringsskyldigheten kommer innehålla begränsad information som kommer kunna delges den enskilda. Detta med hänsyn till den sekretess som oftast omfattar information som ligger till grund för säkerhetsprövningsbeslutet det vill säga 15 kap. 2 §, 18 kap. 8 § och 18 kap. 13 § i offentlighet och sekretesslagen (2002:400)(OSL). Därutöver även den sekretess som föreligger till skydd för den enskilda enligt 35 kap 1 § OSL. Informationen kommer också vara begränsad till följd av grunderna som föreslås för utelämnande av motivering

Stadsledningskontoret föreslår att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.